

Wioletta Zyskowska

Scenariusz zajęć z edukacji polonistycznej dla uczniów klas II–III szkoły podstawowej

Temat: „Królestwo części mowy” – powtórzenie wiadomości.

Cele ogólne:

- poszerzanie wiedzy z zakresu gramatyki i budzenie świadomości językowej,
- rozwijanie kreatywności,
- rozwijanie myślenia logicznego i umiejętności klasyfikowania,
- doskonalenie umiejętności pracy zespołowej,
- kształtowanie umiejętności wykorzystywania zdobytych wiadomości w praktyce.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- wyszukuje rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki oraz inne części mowy,
- grupuje odpowiednio wyrazy,
- rozumie pytanie i odpowiada na nie,
- aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- słucha z uwagą wypowiedzi nauczyciela,
- wykonuje zadanie według usłyszanej instrukcji,
- rozróżnia rzeczowniki, przymiotniki, czasowniki i stosuje je w poprawnej formie,
- podejmuje próby zapisu nowych, samodzielnie poznanych wyrazów.

Formy pracy: indywidualna i w grupach.

Metody pracy:

- **słowne** – czytanie opowiadania, praca z tekstem, opowiadanie, pogadanka, rozmowa kierowana;
- **oglądowa** – pokaz prezentacji;
- **ćwiczenia praktyczne** – wypełnianie kart pracy;
- **czynne** – gra dydaktyczna „Wordwall” – praca uczniów przy tablicy interaktywnej.

Środki dydaktyczne:

- tablica interaktywna,
- laptop,
- wirtualna tablica – padlet,
- tekst opowiadania Wioletty Zyskowskiej „Królestwo części mowy” (załącznik nr 1),
- prezentacja multimedialna przedstawiająca postaci z opowiadania „Królestwo części mowy” (dostępna pod linkiem: <https://pl.padlet.com/wiolcia79/m-j-odjechany-padlet-4h60jv3rrmdzygfn/wish/2185265434>); obrazy (slajdy) z prezentacji stanowią załącznik nr 3,
- karty pracy grup (załącznik nr 2),
- karteczki w kolorze zielonym i pomarańczowym (liczba karteczek w obu kolorach jest równa liczbie uczniów w klasie – każdy uczeń otrzymuje karteczkę w dwóch kolorach).

Adresaci: uczniowie klas II–III.

Miejsce: sala lekcyjna.

Czas trwania: 45 minut.

Przebieg zajęć:

1. Uczniowie odczytują tekst opowiadania o królestwie, w którym bohaterami są poznane części mowy.

Główni bohaterowie:

Król – rzeczownik

Królowa – przymiotnik

Królewicz – przyimek

Pracownik – czasownik

Przystówek – lokaj główny

Liczebnik – księgowy

Zaimek – doradca

Tekst opowiadania wyświetlony jest na tablicy interaktywnej, ponadto uczniowie otrzymują wydrukowany tekst na kartkach. Po odczytaniu opowiadania nauczyciel zadaje pytania dotyczące jego bohaterów oraz pełnionych przez nich funkcji w królestwie części mowy.

Tekst dla ucznia:

„Królestwo części mowy”

Od tatrzańskich gór aż do Morza Bałtyckiego,
rozlega się kraina języka polskiego.

A w tej krainie gród piękny, wyjątkowy,
co od dawna się zowie królestwem części mowy.

Król **Rzeczownik** tam panuje,

kto? i **co?** wciąż zapytuje.

Jego żona, **Panią Przymiotnikową** zwana,
ciekawaska z natury, zadaje inne pytania:

jaki? jaka? jakie? – by nie mieć wątpliwości żadnych,
chce wszystko wiedzieć o swym mężu i swoich podwładnych.

Czy rycerze odważni, czy kucharz wprawiony,
czy suknia jest piękna, czy król zadowolony.

Ich pierworodny, **Przymikiem** wołany,
choć wiadomo, że to królowej syn ukochany,
to jednak ojciec go najczęściej pilnuje,
bo na następcę tronu syna szykuje.

Więc przyimek **z, przed, za, koło** króla chodzi,
by się nauczyć jak królestwem dowodzić.

A królestwem rządzić niełatwo, trzeba pomocnika,
dlatego jest niezbędna służba **czasownika**.

On królowi mówi o wszystkim, **co** kto **robi**, **co** się **dzieje**,
czy wróg się **zbliża**, czy wiatr wojny **wieje**.

A gdy królowi wiedza ta nie wystarcza, to wtedy
przychodzi **Przysłówek** i mówi: **jak, gdzie, kiedy**.

Jak **szybko** wróg nadciąga, czy **niedaleko** się znajduje,
czy rycerze **jutro** będą gotowi, jak wiele mieczy brakuje.

Lecz król z królową łagodni i do wojny nieskorzy,

dlatego też w królestwie są negocjatorzy:

i, lub, ale – zwane **spójnikami**,

co łączą zdania, nawet odmienne czasami.

A co do ilości i liczb dokładnych

rycerzy, mieczy, służących, podwładnych,

o to król pyta **liczebnika** księgowego,

co pierwszego dnia tygodnia mówi, **ile** jest wszystkiego.

Król zatem wie wszystko, lecz chcąc być dobrym władcą,

dekrety omawia z **zaimkiem** doradcą.

Kto ma rozkaz wypełnić wskazuje palcem dłoni,

mówiąc: **ja, ty, on, my, wy, oni**.

Niech ta krótka historia o królestwie części mowy,

z książek trafi do ucznia głowy.

By nasz język polski i mowa ojczysta

była piękna, bezbłędna, poprawna i czysta.

Tekst, wyświetlony na tablicy interaktywnej, stanowi element prezentacji:

<https://pl.padlet.com/wiolcia79/m-j-odjechany-padlet-4h60jv3rrmdzygfn/wish/2185265434>

(prezentacja 1.)

„Królestwo części mowy”

Od tatrzańskich gór, aż do Morza Bałtyckiego,
rozlega się kraina języka polskiego.
A w tej krainie gród piękny, wyjątkowy,
co od dawna się zowie królestwem części mowy.
Król **Rzeczownik** tam panuje,
kto? i **co?** wciąż zapytuje.
Jego żona Panią **Przymiotnikową** zwana,
ciekawska z natury, zadaje inne pytania:
jaki? jaka? jakie? by nie mieć wątpliwości żadnych,
chce wszystko wiedzieć o swym mężu i swoich podwładnych.
Czy rycerze odważni, czy kucharz wprawiony,
czy suknia jest piękna, czy król zadowolony.

Ich pierworodny, **Przymimkiem** wołany,
choć wiadomo, że to królowej syn ukochany,
to jednak ojciec go najczęściej pilnuje,
bo na następcę tronu syna szykuje.
Więc przyimek **z, przed, za, koło** króla chodzi,
by się nauczyć jak królestwem dowodzić.
A królestwem rządzić niełatwo, trzeba pomocnika,
dlatego jest niezbędna służba **czasownika**.
On królowi mówi o wszystkim, **co kto robi, co się dzieje**
czy wróg się **zbliża**, czy wiatr wojny **wieje**.
A gdy królowi wiedza ta nie wystarcza, to wtedy
przychodzi **Przysłówek** i mówi: **jak, gdzie, kiedy**.
Jak **szybko** wróg nadciąga, czy **niedaleko** się znajduje,
czy rycerze **jutro** będą gotowi, jak wiele mieczy brakuje.

Lecz król z królową łagodni i do wojny nieskorzy,
dlatego też w królestwie są negocjatorzy:

i, lub, ale – zwane **spójnikami**,
co łączą zdania, nawet odmienne czasami.

A co do ilości i liczb dokładnych
rycerzy, mieczy, służących, podwładnych,
o to król pyta **liczebnika** księgowego,
co pierwszego dnia tygodnia, mówi **ile** jest
wszystkiego.

Król zatem wie wszystko, lecz chcąc być dobrym
władcą,

dekrety omawia z **zaimkiem** doradcą.

Kto ma rozkaz wypełnić wskazuje palcem dłoni
mówiąc: **ja, ty, on, my, wy, oni**.

Niech ta krótka historia o królestwie części mowy,
z książek trafi do ucznia głowy.

By nasz język polski i mowa ojczysta
była piękna, bezbłędna, poprawna i czysta.

THE END

2. Nauczyciel przedstawia prezentację na temat poznanych części mowy. Uczniowie odpowiadają na pytania nauczyciela, wspólnie analizują informacje zawarte na kolejnych slajdach. Zastanawiają się, na zasadzie burzy mózgów, na jakie pytania odpowiadają poszczególne części mowy oraz które z nich są odmienne, a które nie.

<https://pl.padlet.com/wiolcia79/m-i-odjechany-padlet-4h60jv3rrmdzygfn/wish/2185265434>

(prezentacja 2.)

KRÓL- RZECZOWNIK

liczby
 pojedyncza: korona
 mnoga: korony

rodzaje
 męski: chłopczyk
 żeński: dziewczynka
 nijaki: dziecko

nazwy osób
 Rycerz Król lokaj

nazwy zwierząt i roślin
 koń sowa kwiat krzak

nazwy zjawisk
 burza wiatr deszcz

nazwy uczuć
 radość zaskoczenie smutek

nazwy rzeczy
 tron korona berło

nazwy czynności
 bieganie skakanie jeżdżenie

KTO? CO?

KRÓLOWA- PRZYMIOTNIK

odważny rycerz

złota korona

błyszczące berło

liczba

pojedyncza	mnoga
zielona gruszka	zielone gruszki
fioletowy płaszcz	fioletowe płaszcze
żółta cytryna	żółte cytryny

JAKA?

JAKIE?

JAKI?

stopniowanie

wysoki koń	
wyższy koń	
najwyższy koń	

rodzaj

męski

siwy koń

sprawiedliwy Król

żeński

piękna niewiasta

różowa suknia

nijaki

lekkie pudło

KRÓLEWICZ- PRZYIMEK

w

obok

Z

za

przed

pod

ponad

do

nad

po

od

przez

bez

koło

Królewicz spędza dużo czasu **z** tatą.

W królestwie panuje zgoda.

Królewicz dorasta **pod** czujnym okiem matki.

Przed królewiczem dzień pełen wrażeń.

Królewicz wraca **po** zabawie **do** zamku.

najczęściej łączy się z **rzeczownikiem**

jest nieodmienną częścią mowy

daje nam dodatkową informację o sytuacji, miejscu lub czasie.

PRACOWNIK DWORU- CZASOWNIK

Liczba

pojedyncza
czyta

mnoża
czytają

odmiana przez osoby:

ja czytam	my czytamy
ty czytasz	wy czytacie
on, ona, ono czyta	oni, one czytają

rodzaj

męski- on pracował

żeński- ona pracowała

nijaki- ono pracowało

czas

przeszły **teraźniejszy** **przyszły**

plywałem → pływam → będę pływać

skakałam → skaczę → będę skakać

spiał → śpi → będzie spał

CO SIĘ Z NIM DZIEJE?

CO ROBI?

CIEKAWSKI LOKAJ GŁÓWNY- PRZYSŁÓWEK

JAK? **dobrze** **głośno** **niepostrzeżenie**

GDZIE? **wszędzie** **nigdzie** **daleko**

KIEDY? **wczoraj** **późno** **najpierw**

NIE
tylko w stopniu równym
pisownia łączna z „nie”

wysoko

najwyżej

wyżej

jest **nieodmienną** częścią mowy

Najczęściej jest tworzony od przymiotnika **czysty- czysto**

określa sposoby wykonywania czynności: **szybko, dokładnie, porządnie**

ulega stopniowaniu

określa okoliczności czynności: **daleko, wcześniej**

NEGOCJATOR- SPÓJNIK

Spaja wyrazy lub zdania

nie występuje samodzielnie

jest nieodmienną częścią mowy

Król **i** Królowa

Koń **lub** pies

Pogram w piłkę **albo** poczytam.

Poszedłbym na rower, **gdyby** nie padało.

Jedziemy na narty, **bo** spadł śnieg.

gdyby **lecz**

żeby **natomiast** **gdyż**

ponieważ **więc**

bo **i**

lub **oraz**

KSIĘGOWY DWORU- LICZEBNIK

dwa lody

wiele balonów

pół jabłka

osiem

ILE?

KTÓRY Z KOLEI?

który? Kamil ukończył zadanie jako **pierwszy**.

która? Ola przybiegła do mety jako **druga**.

które? Dziewczęta weszły do klasy jako **pierwsze**.

DORADCA KRÓLA- **ZAIMEK**

RZECZOWE
 odp. na pytania:
kto? co?
 np. **ja, ty, oni, ktoś,**
coś, nic

PRZYMIOTNE
 odp. na pytania przymiotnika:
 np. **twój, nasz, wasz, tamten,**
ci, te, który, inny

LICZEBNE:
 odp. na pytania:
ile? który z kolei?
 np. **ile, tyle**

PRZYSŁOWNE:
 odp. na pytania: **jak? gdzie? kiedy?**
 np. **tu, gdzieś, wtedy, tak, dokąd**

NIEODMIENNE

Jest częścią mowy zastępującą **rzeczownik** (np. ja), **przymiotnik** (np. taki), **przysłówek** (np. tam)

odpowiada na pytania tych części mowy, które zastępuje.

Odmienia się przez **przypadki, liczby i rodzaje.**

Tekst o królestwie części mowy napisany został przez nauczyciela, ze względu na potrzeby edukacyjne uczniów.

3. Uczniowie wykonują zadanie w grupach. Otrzymują karty pracy, na których zapisane są wyrazy z tekstu opowiadania o królestwie części mowy. Ich zadaniem jest połączenie podanych wyrazów z odpowiednią nazwą części mowy. Następnie grupy prezentują odpowiedzi na tablicy interaktywnej, dopasowując kolorystycznie wyrazy do części mowy.

przykładowe zadanie

Polecenie: Połącz linią wyraz z częścią mowy.

królestwo	spójnik
do	liczebnik
aż	przymiotnik
tej	przysłówek
piękny	czasownik
mieć	przyimek
tam	zaimek
pierwszy	rzeczownik

4. Podsumowanie zajęć.

Podsumowując lekcję i utrwalając wiadomości uczniów nauczyciel korzysta z portalu edukacyjnego „Wordwall” — materiały dydaktyczne (części mowy). Uczniowie w parach przyporządkowują wyrazy do odpowiednich części mowy.

<https://wordwall.net/pl/resource/30090637/polski/cz%4%99%c5%9bci-mowy-test-klasa-v>

5. Ewaluacja – ocena zajęć przez uczniów.

Nauczyciel prosi, aby podniosły do góry zielone karteczki te dzieci, dla których treści utrwalane na dzisiejszych zajęciach są jasne i zrozumiałe; następnie uczniowie, dla których materiał nie jest do końca jasny, unoszą w górę pomarańczowe karteczki.

Dziękuję za udział w zajęciach.